1 הָעֲשׂוּיָה לִבְרוֹחַ – שהיא נעה כל הזמן, ולכן אם אינה גוששת, היא
2 לא יונקת ואינה נחשבת כמחוברת לקרקע. אֲבָל עֲצִיץ שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי
3 לִבְרוֹחַ – שהוא עומד כל הזמן במקום אחד, הרי הוא יונק
4 מהקרקע, ולגביו לֹא אמר רבי יהודה שאינו כמחובר, אלא דינו
5 כמחובר אף אם אינו מונח על הארץ. אִי נָמֵי – או גם בשיטת רבנן
6 תוכל לחלק כך, שעַד כָּאן לֹא קָאָמְרִי רַבָּנָן הָתָם אֶלָּא בִּכְפִינָה, דִּלֹּא
7 מַפְסִיק אֲוִירָא – שאין הפסק אויר בין הספינה לקרקע, דְּמַיָּא כִּי
8 אַרְעָא סְמִיכְתָא דְּמָיָא – לפי שהמים הם כחלק מעובי הקרקע ולכן
9 הספינה נחשבת כמחוברת לקרקע, אֲבָל עֲצִיץ דְּמַפְסִיק אֲוִירָא לֹא
10 – שאויר מפסיק בינו לבין הקרקע אין הוא נחשב כמחובר לקרקע.
11 הגמרא חוזרת לדון בסתירת הברייתות (לעיל ז:) לגבי המביא גט
12 בספינה, ומביאה תירוץ נוסף: רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, לגבי גט
13 שנכתב בספינה שנמצאת בְּנַהֲרוֹת דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּכְווֹלֵי עָלְמָא לֹא
14 פְּלִיגֵי – כולם מודים שכיון שהנהרות הם בתחום ארץ ישראל, דין
15 גט שנכתב בהם כגט שנכתב בארץ ישראל. ואין ללמוד ממה
16 שנחלקו בדיני תרומות ומעשרות ושביעית, שדינם נקבע על פי
17 מידת היניקה של הגידולים מהקרקע, לדיני גט שנקבעים על פי
18 תחומי ארץ ישראל. אֶלָּא כִּי פְּלִיגֵי – אלא מחלוקת הברייתות היא
19 בספינה שנמצאת בַּיָּם הַגָּדוֹל, וכפי שנחלקו תנאים בברייתא להלן,
20 לגבי מקומות בים הגדול, אם נחשבים כארץ ישראל או כחוצה
21 לארץ. ומחלוקתם היא, כיצד נקבע הגבול המערבי של ארץ
22 ישראל.
23 הגמרא מביאה את הברייתא בה נחלקו התנאים לענין הגבול
24 המערבי של ארץ ישראל: דְּתַנְיָא בתוספתא (תרומות פ"ב הי"א), אֵיזֶהוּ
25 אֶרֶץ וְאֵיזֶהוּ חוּצָה לָאָרֶץ – הֵיכן הוא הגבול שמצדו האחד ארץ
26 ישראל ומצדו השני חוץ לארץ, והברייתא פותחת בגבול הצפוני.
27 נאמר בפסוק (במדבר לד ז) 'מִן הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר', דהיינו
28 שהים שהוא הגבול המערבי נמשך עד הפינה המערבית צפונית,
29 ששם הר ההר, הנקרא בלשון התנאים טורי אמנון. להר יש שיפוע
30 ממערבו לכיוון הים וכן לדרומו וכן לצפונו. ועלינו לדעת, האם
31 הגבול הצפוני עובר על ראש ההר או למרגלותיו בסוף השיפוע
32 הדרומי. ומשמיענו התנא שהגבול הצפוני עובר על ראש ההר
33 ממערב למזרח, הלכך כָּל שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן וְלִפְנִים – כל
34 השיפוע של טורי אמנון לכיוון דרום ואילך, הוא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
35 מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן וְלַחוּץ – וכל השיפוע של טורי אמנון לכיוון צפון
36 ואילך, הוא חוּצָה לָאָרֶץ.
37 הברייתא מבארת את הגבול המערבי: לפי המבואר בפסוק הגבול
38 המערבי הוא הים, ולפיכך הפינה המערבית צפונית היא על שפת
39 הים, למרגלות טורי אמנון בסוף השיפוע לכיוון מערב, ומבארת
40 הברייתא שאין הגבול המערבי נמשך לאורך שפת הים דרומה,
41 באופן שכל האיים שבים הם חוץ לארץ, אלא הַנְּפָשִׁין – האיים
42 שֶׁפָּנִים, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ חוּט מְתוּחַ עֲלֵיהֶם מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן עַד נַחַל
43 מִצְרַיִם, כלומר, רואים כאילו נמתח חוט מהפינה המערבית
44 צפונית עד נחל מצרים שהוא הגבול המערבי דרומי, וכל האיים
45 שנמצאים מִן הַחוּט וְלִפְנִים – מעברו הפנימי של החוט לכיוון ארץ
46 ישראל, הם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וכל האיים שנמצאים מִן הַחוּט וְלַחוּץ,
47 הם חוּץ לָאָרֶץ.
48 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל שטח הים הגדול שֶׁכְּנֶגֶד – שמול אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
49 מערבה, הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בענין גבולות הארץ (במדבר
50 לד ו) 'וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם'.
51 נאמר בתחילת הפסוק 'וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל' וגו', ומזה
52 למדנו שהגבול המערבי הוא הים, וכשאומר הכתוב שוב 'וגבול'
53 הוא מיותר, ומהייתור לומד רבי יהודה שאמנם הים הגדול מציין
54 את הגבול, אבל הוא נמצא מעברו הפנימי של הגבול, כלומר,
55 שהים שמול ארץ ישראל הוא בכלל תחום ארץ ישראל ונמשך עד
56 האוקיינוס, ולפי זה כל האיים שמול ארץ ישראל דינם כארץ
57 ישראל. וְהַנְּפָשִׁין שֶׁבַּצַּדְדִין – והאיים שאינם מול ארץ ישראל אלא
58 צפונית או דרומית לשטח הים שמול ארץ ישראל, רוֹאִין אוֹתָן –
59 קובעים את דינם כְּאִילּוּ חוּט מְתוּחַ עֲלֵיהֶן מַקְפָּלוּרְיָא – עיר
60 שנמצאת על ראש טורי אמנון, וְהחוט נמתח לכיוון מערב עַד יָם
61 אוֹקְיָינוֹס, וזה יהיה הגבול הצפוני של הים, וּמִנַּחַל מִצְרַיִם מותחים
62 חוט מערבה וְעַד יָם אוֹקְיָינוֹס, וזה הגבול הדרומי של הים. האיים
63 מִן הַחוּט וְלִפְנִים, כלומר בין שני הקווים, נחשבים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
64 והאיים שמִן הַחוּט וּלְחוּץ – מחוץ לשני הקווים הללו, בצפון או
65 בדרום, דינם כחוּץ לָאָרֶץ ובזה מתיישבות שתי הברייתות, ושתיהן
66 עוסקות בגט שנכתב בספינה הנמצאת בים הגדול מול ארץ
67 ישראל אך מערבה לחוט המתוח בין טורי אמנון לנחל מצרים.
68 הברייתא שאמרה שהמביא בספינה כמביא בחוץ לארץ, סוברת
69 כחכמים שכל הנמצא מעבר לחוט הזה, דינו כחוץ לארץ.
70 והברייתא שאמרה שדינו כמביא בארץ ישראל, סוברת כרבי
71 יהודה שכל הנמצא בים מול ארץ ישראל, דינו כארץ ישראל.
72 שואלת הגמרא, וְרַבָּנָן הַאי וּגְבוּל מַאי עֲבְדֵי לֵיהּ – מה לומדים רבנן
73 מייתור תיבת 'וגבול'. עונה הגמרא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְנַפְשִׁין – חכמים
74 צריכים את הייתור כדי ללמוד שכל האיים הנמצאים בצד הפנימי
75 של החוט שמתוח בים טורי אמנון לנחל מצרים, נחשבים לארץ
76 ישראל. ולא אומרים ששפת הים היא הגבול. שואלת הגמרא, וְרַבִּי
77 יְהוּדָה מהיכן הוא לומד שהאיים שבין שני החוטים דינם כארץ
78 ישראל. עונה הגמרא, לִפְי רבי יהודה נַפְשִׁין לֹא צְרִיכֵי קְרָא – אין
79 צורך בפסוק ללמד על דין האיים, שהרי הם בתוך תחום ארץ
80 ישראל, שנמשך מערבה עד ים אוקיינוס:
81 הגמרא ממשיכה לעסוק בענין קדושת ארץ ישראל ודנה בענינה
82 של סוריא:
83 סוריא היא ארם צובה, שדוד כבש אותה לצורך עצמו כמבואר
84 בנביאים (שמואל ב' ח ג, תהלים ס ב). כיבוש סוריא נקרא 'כיבוש יחיד'.
85 בענין כיבוש זה נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי במסכת עבודה זרה
86 (כא.). לדעת רבי יוסי לא חל על המקום קדושת ארץ ישראל,
87 ולדעת רבי מאיר, חל על המקום קדושת ארץ ישראל. שנינו
88 במשנה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר עַכּוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' לגיטין: בָּעוּ מִינֵיהּ
89 מֵרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ הכנעני לְסוּרְיָא – לאדם שגר
90 בסוריא, האם כְּמוֹכֵר עבדו בְּחוּץ לָאָרֶץ דְּמֵי, ודינו כדין מוכר עבדו
91 לאדם שגר בחוץ לארץ שהעבד יוצא לחירות, לפי שחכמים קנסו
92 את הלוקח שלא יוציא עבד בנעני לחוץ לארץ. והטעם מפני
93 שהעבד חייב במצוות כאשה ואסור לצאת מארץ ישראל לחוץ
94 לארץ, אוֹ לֹא – או שמכירה לסוריא אינה כמכירה לחוץ לארץ.
95 אָמַר לְהוּ רבי חייא בר אבא, תְּנִיתוּהָ – אפשר ללמוד דין זה
96 מהמשנה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר עַכּוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן, ונדייק מלשון
97 המשנה שלְעִנְיַן אֵין – כן הדבר שדין עכו כדין ארץ ישראל, אבל
98 לַעֲבָדִים לֹא – אבל לענין מכירת עבדים עכו לא נחשבת לארץ
99 ישראל, והמוכר עבדו מארץ ישראל לעכו העבד יוצא לחירות,
100 וְכָל שֶׁכֵּן סוּרְיָא דִּמְרַחֲקָא טוּבָא – וקל וחומר סוריא שרחוקה הרבה
101 יותר מעכו לכיוון צפון, שהמוכר עבדו לשם, יוצא לחירות:
102 הקדמה לסוגיית טומאת ארץ העמים: מאחר שחכמים ראו
103 שהנכרים בחוץ לארץ מזלזלים במתיהם וקוברים נפלים ומתים
104 בכל מקום שמזדמן להם, גזרו שעפר חוץ לארץ יהא טמא, מחשש
105 לעצם כשעורה שנמצא שם. טומאה זו נקראת טומאת ארץ
106 העמים.
107 בגזירה זו היו שלוש תקנות. בתחילת שנות בית השני, גזרו יוסי בן
108 יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, טומאה על עפר
109 ארץ העמים. ותרומה שהיתה נוגעת בעפר ארץ העמים היתה
110 טמאה מספק, ולא היתה נשרפת כתרומה טמאה ודאית.
111 כמאתים שנה לאחר מכן, שמונים שנה קודם החורבן, הוסיפו
112 חכמי אותו הדור וגזרו טומאה גם על אויר ארץ העמים, וגם
113 טומאה זו היתה טומאת ספק. טומאת העפר נקראת בגמרא גם
114 'טומאת גושה', כלומר טומאת גוש העפר, וטומאת האויר נקראת
115 'טומאת אוירה'.
116 שנים מעטות אחרי החורבן, הוסיפו וגזרו באושא שטומאת עפר

המשך בעמוד כב

ארץ העמים לא תהיה טומאת ספק אלא טומאה ודאית, ותרומה שנוגעת בעפר ארץ העמים נשרפת, אבל טומאת אויר ארץ העמים נשארה טומאת ספק.

תָּנוּ רַבָּנָן, בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים – עניינים שָׁוְותָה סוּרְיָא בדינה **לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׁלֹשָׁה** שוותה בדינה **לְחוּץ לָאָרֶץ:**

סִימָן לענינים שידונו להלן, **ע"כ** [עפר, עבד], **ב"ר** [מביא גט, מעשר], **ר"ק** [טהרה, קונה שדה]:

תחילה מונה הברייתא את הדברים שבהם דינה של סוריא כדין חוץ לארץ: האחד, **עֲפָרָהּ טָמֵא** בְּחוּץ לָאָרֶץ – סוריא יש בה טומאת ארץ העמים כמו בחוץ לארץ.

השני, **וְהַמּוֹכֵר עֲבָדּוֹ** הכנעני **לְסוּרְיָא,** דינו **כְּמוֹכֵר** את עבדו **בְּחוּץ לָאָרֶץ,** והעבד יוצא לחירות.

השלישי, **וְהַמֵּבִיא גֵּט מִסּוּרְיָא** שנכתב שם והובא על ידי שליח לארץ ישראל, דינו **כְּמֵבִיא** מֵחוּץ לָאָרֶץ וצריך השליח לומר בפני נכתב ובפני נחתם. **וּבִשְׁלֹשָׁה** דברים דומה סוריא **לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:** האחד, **חַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.**

השני, **וְחָרוּצָה לִיבָנֵם לָהּ בְּטָהֳרָה נִבְנָם** – קיימת אפשרות להכנס לסוריא מבלי להטמא בטומאת ארץ העמים, וכפי שיבואר להלן.

השלישי, **וְהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא**

דינו כְּקוֹנָה שדה בְּפַרְוָארֵי – במחוזות של יְרוּשָׁלַיִם, וכפי שיבואר להלן. הגמרא מבארת את הברייתא: כתוב בתורה (דברים יא כד) ׳כָּל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה׳. ופירשו בספרי (עקב פנ״א) ׳כל מקום שתכבשו חוץ ממקומות האלו [–מחוץ לארץ ישראל], הרי הוא שלכם׳. ודרשו עוד שגם במקומות האלו נוהגות מצוות הארץ.

ונחלקו תנאים באיזה כיבוש דיברה תורה. יש אומרים (להלן מז.) שהוא דווקא בכיבוש רבים, וכמו בכיבוש הארץ על ידי יהושע שהיו כל ישראל ביחד וכבשוה לצורך כולם. ויש אומרים (ע״ז כא.) שגם כיבוש יחיד שמו כיבוש לקדש המקום שיהיו המצוות נוהגות בו כבארץ ישראל. וסוריא שכבשה דוד המלך בכיבוש יחיד, תלויים דיניה במחלוקת זו.

ומבארת הגמרא שמה שנאמר בברייתא שסוריא חֲיֵיבָת בִּמְעַשֵּׂר וּבִשְׁבִיעִית כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הגם שנכבשה בידי דוד בכיבוש יחיד, הוא משום שהתנא של הברייתא קָסָבַר שגם כִּיבּוּשׁ יָחִיד שָׁמִיהּ כִּיבּוּשׁ – נחשב כיבוש לענין שתחול על המקום קדושת ארץ ישראל.

עוד נאמר בברייתא, וְהָרוֹצֶה לִיכָּנֵס לָהּ – לסוריא, בְּטָהֳרָה – מבלי להטמא בטומאת ארץ העמים, נִכָּנֵס – ישנה אפשרות לעשות זאת. מקשה הגמרא, וְהָאֲמַרְתְּ עֲפָרָהּ טָמֵא – והלא הברייתא אמרה שעפר סוריא טמא, ואיך יכנס מבלי להטמא.

מתרצת הגמרא, האפשרות להכנס לסוריא בטהרה, היא כשהוא נמצא בְּתוֹךְ שִׂיָּדָה תֵּיבָה וּמִגְדָּל [–מיני ארונות גדולים שנפחם לפחות ארבעים סאה והם אינם מיועדים לטלטול], ואנשים נושאים אותו באופן שהשידה לא נוגעת בעפר סוריא, וכך הוא נשאר טהור. וזה אפשר דווקא בסוריא, אבל בשאר ארצות העמים אין אפשרות להכנס אליהן מבלי להטמא. דְּתַנְיָא – ששנינו בברייתא, הַנִּכְנָס לְאֶרֶץ הָעַמִּים כשהוא נמצא בְּשִׂיָּדָה תֵּיבָה וּמִגְדָּל, רַבִּי מְטַמֵּא, מפני שסובר ׳אהל זרוק לאו שמיה אהל׳, כלומר אהל שאינו קבוע על מקום אחד אלא מיטלטל, בשעת טילטולו אינו נחשב לאהל, ועל כן אין קרקעית השידה חוצצת בינו לבין עפר ארץ העמים, ונמצא שהוא מאהיל על ארץ העמים ונטמא. אבל רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, מפני שסובר שאהל שמיטלטל נחשב לאהל, וקרקעית השידה חוצצת בינו לבין ארץ העמים. וַאֲפִילּוּ רַבִּי, לֹא קָא מְטַמֵּא – אינו מטמא את הנמצא בשידה, אֶלָּא בְּאֶרֶץ הָעַמִּים מלבד סוריא, כיון דְּגָזְרוּ טומאה עַל גּוּשָׁהּ – על עפרה, שהנוגע או נושא את עפר ארץ העמים נטמא, וְגם גזרו עַל אֲוִירָהּ – שהמאהיל על עפר ארץ העמים נטמא אף אם אינו נוגע בו, אֲבָל סוּרְיָא, עַל גּוּשָׁהּ גָּזְרוּ שהנוגע או הנושא או המסיט את עפרה נטמא, אבל עַל אֲוִירָהּ לֹא גָּזְרוּ, ולפיכך הנכנס לסוריא בשידה תיבה ומגדל, אינו נטמא שהרי לא נגע ולא הסיט ולא נשא את עפרה.

הגמרא דנה בהמשך דברי הברייתא: שנינו בברייתא, ׳וְהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא, כְּקוֹנֶה בְּפַרְוָארֵי יְרוּשָׁלַיִם׳. שואלת הגמרא, לְמַאי הִילְכְתָא – לאיזה הלכה נאמר דין זה. משיבה הגמרא, אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, דין זה בא לוֹמַר, שאם יהודי קנה מגוי שדה בסוריא, והגוי רוצה ללכת לדרכו ומסרב להמתין, שֶׁכּוֹתְבִין עָלָיו אונו – שטר מכירה על השדה, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת.

שואלת הגמרא, בְּשַׁבָּת מַלְקֶה דַּעְתָּךְ – וכי תעלה על דעתך שמלאכת כתיבה בשבת מותרת לצורך קניית השדה.

משיבה הגמרא, כְּדַאֲמַר רָבָא – כמו שרבא אמר במסכת שבת, שלצורך חולה שאין בו סכנה אוֹמְרִין לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לעשות עבורו מלאכה, וְהגוי עוֹשֶׂה מה שהישראל מצוה עליו, הָכָא נַמִּי – כך יש לבאר גם כאן, שהיהודי אוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לכתוב, וְהגוי עוֹשֶׂה מה שהישראל מצוהו.

וְאַף עַל גַּב דַּאֲמִירָה של ישראל לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לעשות עבור הישראל מלאכה בשבת, אסורה באיסור שְׁבוּת מדרבנן, מכל מקום, מְשׁוּם מצות יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בישראלים, שכוללת גם גירוש הגוים ממנה, לֹא גָּזוּר רַבָּנָן, והתירו לומר לעובד כוכבים לכתוב השטר מכירה בשבת:

הגמרא מביאה ברייתא, שעוסקת בעבד שמביא שטר שיחרור ממדינת הים: תָּנוּ רַבָּנָן, עֶבֶד כנעני שֶׁהֵבִיא את גִּיטּוֹ – את שטר שיחרורו ממדינת הים, ועדיין לא נשתחרר, אלא שעשאו רבו שליח להוליך את הגט ולהשתחרר במקום שיבא לשם, והוא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כאשה המביאה גיטה, וְכָתוּב בּוֹ ׳עַצְמְךָ וּנְכָסַיי קְנוּיִין לָךְ׳, – האדון כתב בשטר שהוא מקנה לעבד את העבד עצמו ואת נכסיו של האדון, ואמר העבד בפני נכתב ובפני נחתם, ורוצה לצאת לחירות ולזכות בנכסי רבו. הדין הוא, שאת עַצְמוֹ קָנָה העבד, והוא יוצא לחירות. אבל את הַנְּכָסִים לֹא קָנָה, ויזכה בהם רק כאשר יתקיימו חתימות עדי הגט כבכל קיום שטרות:

עד כאן עסקנו בשטר שהיו בו שני ׳דיבורים׳, האחד ׳עצמך׳ והשני ׳נכסיי׳, הגמרא כעת מסתפקת בשטר שכתוב בו רק דיבור אחד שכולל גם את העבד וגם את הנכסים: אֵימַּעֲיָא לְהוּ, מה הדין אם העבד הביא את גיטו, וכתוב בו ׳כָּל נְכָסַיי קְנוּיִין לָךְ׳, והאדון התכוין בדבריו אלו גם לשחרר את העבד, שהרי הוא בכלל כל נכסיו שהקנה לו, מַהוּ – האם דין הנכסים תלוים בדין העבד, וכשם שהוא נאמן באמירת בפני נכתב ונחתם על עצמו, כך הוא נאמן גם על הנכסים, או שנאמן רק על החלק שנוגע לשחרורו, ולא על החלק הנוגע לנכסים, ואינו זוכה בהם. אָמַר אַבַּיֵי, מִתּוֹךְ שֶׁקָּנָה את עַצְמוֹ, כמבואר לעיל שעל עצמו הוא נאמן, גם קָנָה את שאר הַנְּכָסִים. שמאחר ושני הקניינים, שיחרור העבד וקנין הנכסים, נאמרו בדיבור אחד, אין מחלקים את דבריו ואין אפשרות להפריד ביניהם. ומאחר וחכמים תיקנו שיועיל קיום של השליח, כדי שהעבד ישתחרר ויהא מותר בבת חורין ויקיים מצוות, האמינו לו גם אם על ידי קיום זה יוציא בעל השטר ממון על פיו. אָמַר לֵיהּ רָבָא לאביי, בְּשִׁלְמָא עַצְמוֹ לְיקְנֵי – זה מובן שהעבד קנה עצמו ויצא לחירות ללא עדי קיום על ידי אמירתו בפני נכתב ובפני נחתם, מִידֵי דַּהֲוָה אַגֵּט אִשָּׁה – כמו שאשה נאמנת להביא את גיטה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם אף ללא עדי קיום. אֶלָּא נְכָסִים – אבל את הנכסים לֹא לְיקְנֵי – אין לסמוך על הגט ולהתנם לו, מִידֵי דַּהֲוָה אַקִּיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעֶלְמָא – כשם שכל שטר של ממון שאינו מקוים בשני עדים אין לו תוקף. והגם שהעבד והנכסים כלולים ביחד ב׳כל נכסיי׳, פלגינן דיבורא, כלומר מחלקים את נאמנות הדיבור ׳כל נכסיי׳ שבשטר לשנים, ולגבי החלק שנוגע לשיחרור העבד יש עליו קיום, ולגבי החלק שנוגע לקנין הנכסים אין עליו קיום.

חֲדַר אָמַר אַבַּיֵי – חזר בו אביי מדבריו, ואמר להיפך, היות ולא פלגינן דיבורא, מַתּוֹךְ שֶׁלֹּא קָנָה נְכָסִים כיון שאין קיום לגט על ידי שני עדים, גם לֹא קָנָה עַצְמוֹ, ואינו יוצא לחירות. שמאחר והנאמנות של המביא גט היא תקנת חכמים, וכן הצורך בשני עדים לקיום שטרי ממון היא תקנת חכמים מפני הזייפנים, ואיננו יודעים איזו תקנה להעדיף, ומספק יד בעל השטר על התחתונה.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לאביי, בְּשִׁלְמָא נְכָסִים לֹא לְיקְנֵי מכיון שחסר קיום של שני עדים, מִידֵי דַּהֲוָה אַקִּיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעֶלְמָא – כמו בשאר שטרי ממון שאין לשטר תוקף ללא קיום. אֶלָּא את עַצְמוֹ לְיקְנֵי – שהעבד יאמן באמירתו בפני נכתב ובפני נחתם לגבי עצמו ויצא לחירות אף בלא עדי קיום, מִידֵי דַּהֲוָה אַגֵּט אִשָּׁה – כשם שבגט אשה היא נאמנת לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אֶלָּא אָמַר רָבָא, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – בין אם כתוב בשטר ׳עצמך ונכסיי׳ ובין אם כתוב בשטר ׳כל נכסיי׳, פלגינן דיבורא, ואת עַצְמוֹ קָנָה ויצא לחירות, אבל את הַנְּכָסִים לֹא קָנָה, כל עוד לא קוים השטר על ידי שני עדים.

הגמרא מקשה על רבא: אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרָבָא, כְּמַאן – כשיטת איזה תנא אתה אומר את דבריך, מן הסתם כְּשִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר פַּלְגִינַן דִּיבּוּרָא – שאפשר לחלק דיבור לשנים, וחלק אחד יתקיים וחלק אחר לא יתקיים. דִּתְנַן – ששנינו במשנה (פאה פ״ג מ״ח), הַכּוֹתֵב בשטר שָׂכָל נְכָסָיו יהיו לְעֶבְדּוֹ, יָצָא בֶּן חוֹרִין, כיון שגם הוא בכלל הנכסים, והוא קונה את עצמו וגם את שאר הנכסים. אבל אם שִׁיֵּיר קַרְקַע או מטלטלין כָּל שֶׁהוּא, כגון שכתב כל נכסי קנויים לך חוץ מקרקע אחת, לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין, כיון שאנו אומרים שכשם שהוא שייר מכל נכסיו לעצמו קרקע או מטלטלין, כמו כן שייר לעצמו את העבד, ומה שאמר ׳כל נכסי קנויים לך׳, לא נתכוין אלא להחניף לעבד, כאילו הוא משחררו ונותן לו נכסיו. זו שיטת תנא קמא, הוא רבי מאיר. אבל רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר